

УДК 674:332

С.В.Рилєєв, к.е.н., **В.І.Рошило**, к.е.н., **Р.О.Боднар**,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ БУКОВИНИ

У статті проаналізовано стан та динаміку окремих показників фінансово-господарської діяльності деревообробних підприємств регіону. Визначено основні напрямки підвищення ефективності функціонування та розвитку деревообробної промисловості Чернівецької області.

В статье проанализированы состояние и динамика отдельных показателей, характеризующих финансово-хозяйственную деятельность деревообрабатывающих предприятий региона. Определены основные направления функционирования и развития деревообрабатывающей промышленности Черновицкой области.

The material assets of enterprises of food industry of separate areas of Western Ukraine are analyzed in the article. Basic directions of improvement of control of inventories of enterprises are certain in the system of increase of efficiency of financially-economic activity of food industry.

Ключові слова: деревообробна промисловість, фінансування, прямі іноземні інвестиції, промислова продукція, інвестиції в основний капітал.

За галузевою структурою виробництва Чернівецька область належить до індустріально-аграрної категорії. Упродовж останніх років економічна діяльність області відмічається стабільним зростанням багатьох показників. Це відбувається завдяки активній підтримці традиційних видів діяльності. Провідне місце в економіці області займають промисловість і сільське господарство.

Велике значення в економічному і соціальному розвитку Буковини мають ліси, що є джерелом деревини і продуктів недеревної рослинності. Ліс – природне багатство нашого краю. Загальна площа лісів складає 258 тис. га. Основними лісовими породами є ялина, бук, ялиця і дуб. Середній вік насаджень складає 60 років. Щорічно на площі 1,3 тис. га проводяться роботи з лісовідновлення, що сприяє примноженню лісового фонду та підвищенню продуктивності лісів. Саме тому широко розвинена деревообробна промисловість, яка є однією з найстаріших галузей. За обсягами промислового виробництва галузь займає шосте місце і представлена 36 підприємствами, що становить 15,8 % загальної кількості підприємств області [4].

Важливі результати досліджень стану та перспектив розвитку деревообробної промисловості України, на які слід спиратися при розробці системи заходів щодо підвищення ефективності її функціонування, отримані О.Пінчевською, В.Ковалем, Г.Шевченко, В.Луцевичем, В.Михайловським, М.Гармонай, О.Острошенка, А.Чуваєва, Ю.Алашкевича, В.Лукіна та ін.

Основною метою та завданням статті є дослідження окремих аспектів стану та перспектив розвитку деревообробної промисловості Буковини в системі розробки стратегічних напрямків підвищення ефективності її функціонування.

Деревообробна промисловість України виробляє більш ніж 300 найменувань товарної продукції, яка поставляється як на внутрішній, так і зовнішній ринок. За даними Державного комітету статистики України, обсяги виробництва

продукції деревообробної промисловості (крім меблів) у 2010 р. у порівнянні з 2009 р. зросли на 9,6 %, при цьому обсяг виробництва промисловості та переробної промисловості збільшився відповідно на 11,2 % та 13,9 % [2, с. 107]. Серед позитивних факторів, що сприяли поліпшенню обсягів виробництва та реалізації на внутрішньому ринку, варто віднести достатньо стабільні споживчі ціни, підвищення якості продукції, збільшення попиту і зростання реальних доходів населення.

Співставний аналіз динаміки виробництва деревообробної продукції по Україні та по Чернівецькій області за 2005–2010 рр. наведений в табл. 1 [3, с.95-105].

Таблиця 1

Індекси обсягу продукції промисловості загалом та за окремими видами діяльності по Україні та по Чернівецькій області за 2005–2010 рр. [85, с. 95, 105]

Галузі промисловості	Роки					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Україна						
1. Промисловість в цілому	103,1	106,2	107,6	94,8	78,1	111,2
2. Переробна промисловість	103,0	106,3	109,9	94,0	73,5	113,9
3. Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	119,5	113,9	112,4	97,6	75,4	109,6
Чернівецька область						
1. Промисловість в цілому	109,6	107,7	121,3	104,0	74,6	111,9
2. Переробна промисловість	109,5	107,5	122,5	103,6	72,5	100,7
3. Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	104,5	87,1	107,5	101,6	81,4	97,2

Дані табл. 1 показують, що протягом 2005–2010 рр. по промисловості та переробній промисловості України й Буковини спостерігаються однакові тенденції зміни обсягів виробництва продукції. При цьому, протягом 2008–2009 рр. спостерігається зниження обсягів виробництва продукції досліджуваних галузей як по Україні, так і по Чернівецькій області.

Слід зазначити, що протягом 2005–2006, 2008–2009 та 2009–2010 рр., по деревообробній промисловості Чернівецької області (табл. 1) спостерігається зменшення обсягів виробництва продукції, відповідно на 12,9, 18,6 та 2,8%, відповідно.

Більш детальний аналіз обсягів виробництва деревообробної промисловості по Чернівецькій області за 2005-2010 рр. у натуральних одиницях виміру наведений на рис. 1.

Падіння обсягів виробництва продукції деревообробної промисловості у 2010 р. у порівнянні з 2009 р. на 2,8% (табл. 1) було викликане в основному зменшенням виробництва: брусків, планок та фриз для паркетного або дерев'яного покриття підлоги, профільованих, незібраних, з деревини листяних порід на 17 тис. м³, або на 12%; вікон, дверей, їх рам та порогів, дерев'яних на 17,5 тис. м², або на 71,4%.

При цьому відбулося незначне зростання виробництва деревини, уздовж розпиляної чи розколотої завтовшки більше 6 мм на 2,8 тис. м³, або на 3,6%.

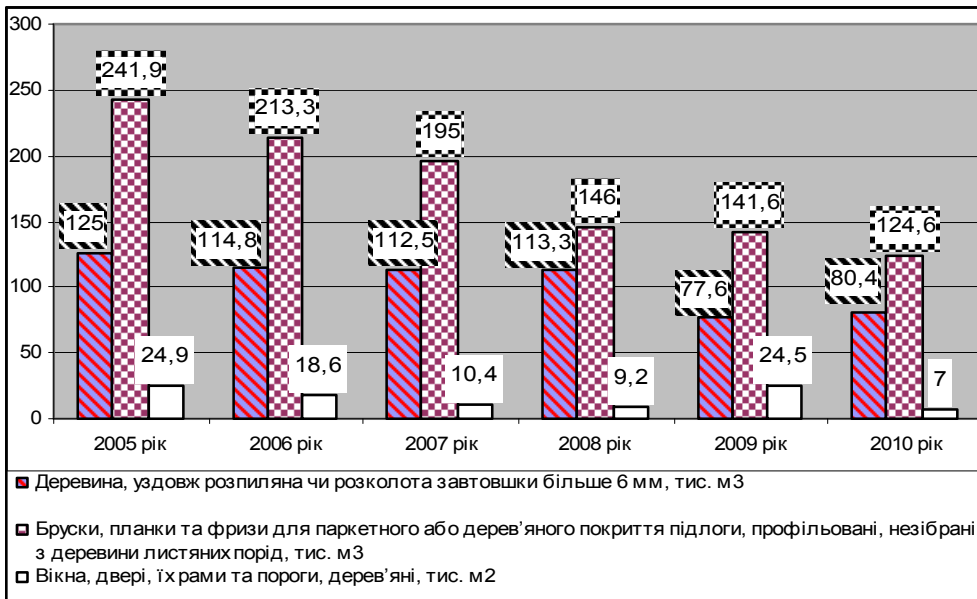

Рис. 1. Динаміка обсягів виробництва продукції по деревообробній промисловості Чернівецької області за 2005–2010 рр. [3, с. 105]

Загалом, протягом 2005–2009 рр. відбувалося постійне зменшення обсягів виробництва майже по всіх видах продукції деревообробної промисловості.

До основних факторів зниження обсягів виробництва продукції деревообробної промисловості можна віднести несприятливу ринкову кон'юнктуру (зростання попиту на металопластикову продукцію), зростання імпорту меблів, вітчизняну політичну та світову фінансову кризи, інфляційні тенденції тощо.

Зменшення обсягів виробництва продукції підприємств деревообробної промисловості Буковини протягом за 2005–2010 рр. (табл. 1 та рис. 1) знижує потенційні можливості зростання власних фінансових ресурсів, сформованих за рахунок прибутковості діяльності підприємств. Даний факт вимагає проведення аналізу динаміки фінансових результатів деревообробних підприємств Чернівецької області за 2005–2010 рр. (табл. 2) [1, с. 91–92].

Таблиця 2

Фінансові результати та рентабельності підприємств деревообробної промисловості Чернівецької області за 2005–2010 рр. [1, с. 91–92]

Галузі промисловості	Роки					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Фінансовий результат (сальдо) від звичайної діяльності до оподаткування, млн. грн.						
1. Промисловість	-9,9	49,9	194,4	-216,7	-160,6	-175,2
2. Переробна промисловість	-10,9	-5,5	39,2	-252,0	-165,7	-141,6
3. Деревообробна промисловість	-2,9	-2,9	-1,5	-5,9	-1,7	-7,4
Чистий прибуток (збиток), млн. грн.						
1. Промисловість	-30,6	27,9	117,8	-266,7	-203,8	-214,8
2. Переробна промисловість	-28,0	-19,6	13,2	-281,8	-196,1	-174,3

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

3. Деревообробна промисловість	-3,6	-3,6	-2,1	-6,7	-2,9	-8,7
Рентабельність операційної діяльності, %						
1. Промисловість	0,3	3,4	7,4	-2,6	-1,0	-2,6
2. Переробна промисловість	0,6	1,6	4,5	-3,9	0,1	-1,9
3. Деревообробна промисловість	-2,1	-1,7	0,1	-3,7	0,8	-4,4

Проведені дослідження (табл. 2) показали, що деревообробна галузь Чернівецької області протягом 2005–2010 рр. була збитковою. При цьому чистий збиток промисловості та переробної промисловості протягом 2008–2010 рр. у десятки разів більший, ніж по деревообробній промисловості.

Крім цього, дані табл. 2 показують, що у 2008 та 2010 рр. операційна діяльність підприємств Буковини досліджуваних галузей була збиткова, що підтверджується від'ємними значеннями рентабельності операційної діяльності. Що стосується 2007 та 2009 рр., то рентабельність операційної діяльності деревообробної галузі склала 0,1 та 0,8 % відповідно.

Найбільша ж ефективність функціонування промисловості, переробної та деревообробної промисловості протягом 2005–2010 рр. спостерігається у 2007 р.

Таким чином, дані табл. 2 свідчать, що по деревообробній промисловості відсутнє джерело формування власних фінансових ресурсів – чистого прибутку.

Найбільш сприятливою формою фінансування розвитку підприємств є залучення інвестицій. Іноземні інвестори неохоче вкладають свої капітали в українські підприємства з оброблення деревини, виробництво виробів з деревини і ще менше зацікавлені іноземні інвестори у виробництві меблів. Ця сфера діяльності в Україні не є для них пріоритетною [5, с. 220].

Динаміка та структура прямих іноземних інвестицій у промисловість, переробну промисловість та деревообробну галузь Буковини за 2005–2010 рр. наведена в табл. 3.

Незважаючи на постійне зростання іноземного інвестування деревообробної промисловості Буковини протягом 2005–2010 рр. (табл. 3), обсяги якого збільшилися на 1857 тис. дол. США, або на 44,8 %, їх частка у загальній сумі вкладень у промисловість регіону постійно скорочувалися. При цьому темпи приросту прямих іноземних інвестицій у промисловість та переробну промисловість протягом досліджуваних періодів склали 227 та 236% відповідно. Все це свідчить про зниження інвестиційної привабливості деревообробної промисловості Чернівецької області для іноземних інвесторів.

Таблиця 3

Прямі іноземні інвестиції у промисловість, переробну промисловість та оброблення деревини й виробництво виробів з деревини по Чернівецькій області за 2005–2010 рр. [1, с. 53–55]

Показники		На кінець року					
		2005	2006	2007	2008	2009	2010
1. Прямі іноземні інвестиції у переробну промисловість	тис. дол. США	10611,2	18836,8	23735,9	36768,9	37022,9	35649,0

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

	%	90,3	94,3	95,4	98,0	98,1	92,7
2. Прямі іноземні інвестиції у підприємства з оброблення деревини та виробництва виробів з деревини, крім меблів	тис. дол. США	4140,8	4471,7	5087,2	5820,5	5878,6	5997,8
	%	35,2	22,4	20,5	15,5	15,6	15,6
3. Прямі іноземні інвестиції у промисловість регіону	тис. дол. США	11750,2	19967,9	24871,7	37522,8	37756,5	38443,6
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Досягнення високої конкурентоспроможності та економічної ефективності деревообробної промисловості потребує постійного оновлення основних засобів, що націлює підприємства галузі на активний пошук джерел фінансування, а державу – на створення умов для інвестування.

Аналіз динаміки інвестицій в основний капітал промисловості, переробної промисловості та оброблення деревини й виробництво виробів з деревини по Чернівецькій області за 2008–2010 рр. наведений в табл. 4.

Таблиця 4

Інвестиції в основний капітал промисловості, переробної промисловості та оброблення деревини й виробництво виробів з деревини по Чернівецькій області за 2008–2010 рр. (у фактичних цінах) [3, с. 209]

Показники		Роки					
		2005	2006	2007	2008	2009	2010
1. Інвестиції в основний капітал підприємств переробної промисловості	млн. грн.	72,9	257,7	166,3	261,2	129,0	87,2
	%	31,8	45,4	28,2	21,6	10,9	15,3
2. Інвестиції в основний капітал підприємств з оброблення деревини та виробництва виробів з деревини, крім меблів	млн. грн.	3,7	11,1	23,3	25,4	7,4	10,0
	%	1,6	2,0	3,9	2,1	0,6	1,8
3. Інвестиції в основний капітал промислових підприємств регіону	млн. грн.	229,1	567,5	590,0	1210,8	1183,0	568,1
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Дані табл. 4 показують, що протягом 2005–2008 рр. відбувалося постійне збільшення інвестицій в основний капітал промисловості та деревообробної промисловості Буковини, а надалі спостерігається спад вкладень в оновлення основних засобів. Найбільший обсяг інвестування у деревообробну промисловість Чернівецької області спостерігається у 2007–2008 рр. – 23,3 та 25,4 млн. грн., що становить 3,9 та 2,1% від загального обсягу інвестицій в основний капітал промисловості регіону відповідно.

Сучасні умови функціонування підприємницьких структур характеризуються загостренням конкуренції на усіх товарних ринках, що зумовлюють необхідність в організаціях здійснювати систематичне оновлення техніки та технологічних процесів, підвищувати кваліфікацію працівників, впроваджувати сучасні управлінські системи, автоматизувати усі види діяльності тощо. Інноваційні перетворення зазвичай вимагають значних капіталовкладень, а оскільки переважна частина українських підприємств характеризується збитковістю та неплатоспроможністю, то відповідно не в змозі їх фінансувати за рахунок власних коштів. Кредитні ресурси для

вітчизняних суб'єктів господарської діяльності також досить дорогі та недоступні [5, с. 218].

Розподіл загального фінансування інноваційної діяльності підприємств деревообробної промисловості Чернівецької області за 2005–2010 рр. наведений в табл. 5.

Таблиця 5

Розподіл загального обсягу фінансування інноваційної діяльності підприємств деревообробної промисловості Чернівецької області за 2005–2010 рр. [1, с. 72–77]

Показники		Роки					
		2005	2006	2007	2008	2009	2010
1. За рахунок власних джерел	млн. грн.	-	32,0	-	742,3	335,1	-
	%	-	100,0	-	100,0	50,5	-
2. За рахунок кредитів	млн. грн.	-	-	4359,2	-	-	-
	%	-	-	100,0	-	-	-
3. Всього	млн. грн.	-	32,0	4359,2	742,3	663,3	-
	%	-	100,0	100,0	100,0	100,0	-

Дані табл. 5 показують, що у 2005 та 2010 рр. на деревообробних підприємствах було відсутнє фінансування інноваційної діяльності, а у 2006, 2008 рр. його наявність у розмірі 32 та 742,3 млн. грн. було на 100% забезпечене власними джерелами. Що стосується 2008 р., то фінансування інноваційної діяльності в обсязі 4359,2 млн. грн. здійснювалось лише за рахунок кредитів. Слід також зазначити, що у 2009 р. для фінансування інноваційного розвитку було залучені іноземні інвестиції в обсязі 328,2 млн. грн. (49,5 % від загального обсягу фінансування).

Кошти ж місцевого бюджету Буковини на інноваційній розвиток деревообробної промисловості протягом 2005–2010 рр. становили абсолютний "нуль". Хоча по промисловості Чернівецької області фінансування промислових підприємств за рахунок коштів місцевих бюджетів у 2005–2010 рр. склало 1227,5, 395,2, 348, 246,4, 151,3 та 326,2 тис. грн. відповідно.

Незважаючи на відносно стабільний розвиток деревообробних підприємств Чернівецької області упродовж останніх років, є декілька проблемних питань:

1. Сировинне забезпечення підприємств. Кількість вітчизняних виробників сьогодні досягла такого рівня, що відчутним є дефіцит сировини.

2. Недосконалість механізму проведення аукціонів з продажу деревини.

3. Ринок незахищений, оскільки відсутня координація дій щодо захисту продукції та інтересів національних виробників тощо [5, с. 225].

Не менш загрозливою є проблема недобросовісної конкуренції з боку нелегальних виробників, оскільки вони створюють демпінг на ринку, не забезпечуючи належної якості продукції і не сплачують податки. Зменшити вплив такої діяльності може ліцензування діяльності, сертифікація продукції, координація дій виробників продукції та її продавців.

З метою покращення фінансового стану та підвищення ефективності

фінансово-господарської діяльності деревообробних підприємств Буковини на галузево-територіальному рівні потрібно:

❖ планувати та здійснювати фінансування інноваційної діяльності за рахунок коштів місцевих бюджетів;

❖ розробити систему заходів регіонального рівня з боку держави та місцевих органів самоврядування щодо підвищення інвестиційної привабливості деревообробної галузі регіону.

На мікроекономічному рівні необхідно: покращити організацію виробничого та фінансового менеджменту окремих суб'єктів господарювання, особливо в розрізі ефективності використання ресурсного потенціалу; підвищити конкурентоспроможність продукції на вітчизняному та світовому ринках; удосконалити організацію праці, виробництва та управління тощо.

Список використаних джерел:

1. Промисловість Буковини у 2005-2010 роках / за ред. В. С. Дроня ; Державний комітет статистики України. – Чернівці : Головне управління статистики у Чернівецькій області, 2011. – 184 с.

2. Статистичний щорічник України за 2010 рік / за ред. О. Г. Осауленка ; Державний комітет статистики України. – К. : ТОВ "Август Трейд", 2011. – 560 с.

3. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2010 рік / за ред. А. В. Ротара ; Державний комітет статистики України. – Чернівці : Головне управління статистики у Чернівецькій області, 2011. – 598 с.

4. Чернівецька область : матеріал з Вікіпедії (вільної енциклопедії) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C.

5. Шевченко Г. С. Аналіз діяльності підприємств мебельної та деревообробної промисловості в Україні / Г. С. Шевченко, І. Г. Гурняк // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : Збір. наук.-техніч. праць. – Вип. 18.2. – Львів : НЛТУУ, 2008. – С. 217-225.